

מערך שיעור: חגיגות הסילבסטר - לא עומדות עומדים מהצד

רקע:

ערב השנה החדשה ומסיבות הסילבסטר מזמנים לצד החגיגות גם פוטנציאל לא מבוטל לניצול ופגיעה. יצירת שיח פתוח על הסכנות ומתן כלים להתמודדות עם תרחישים אפשריים יכולים לסייע במניעת פגיעות ובמתן מענה יעיל ומהיר למי שנפגעו.

אנו מאמינות כי חשוב בתרחישים חברתיים כמו חגיגות הסילבסטר **לשים דגש ולתת ידע וכלים לעומדות והעומדים מהצד**. אלימות מינית, כמו הרבה תופעות שליליות בחברה שלנו, מגובה ומחריפה לא פעם על רקע של חברה אדישה שאינה נוטה לגלות מעורבות או לנסות למנוע. חשוב לחנך את הכיתה למעורבות ואקטיביזם ולחבר אותם לכוחות שלהם כקבוצה וכפרטים ולכוח שלהם לשנות ולהפוך את המרחבים בהם הם שוהות ושוהים לבטוחים יותר.

למה חשוב להתייחס לנושא בכיתות?

חגיגות הסילבסטר הפכו לנורמה תרבותית בישראל. בדומה לימי חג אחרים, גם בערב השנה הלועזית החדשה נערות ונערים (כמו גם מבוגרים) "חוגגים" באמצעות צריכת אלכוהול ו/או סמים, עם או בלי יציאה למקומות בילוי.

למרות שמכירת אלכוהול לקטינים היא אסורה, לרוב בני הנוער יש גישה קלה יחסית לאלכוהול ורובם לא יודעים לצרוך אותו בצורה אחראית. יתרה מכך, אלכוהול בשילוב עם לחץ חברתי מייצר סיטואציות פוגעניות שעלולות להתפתח לפגיעות מיניות חמורות.

מסרים מרכזיים שחשוב להעביר:

- ❖ מותר לבלות וליהנות.
- ❖ חשוב לקחת אחריות על לעשות זאת מבלי לחצות גבול או לפגוע באחרות.
- ❖ צריכת אלכוהול ו/או סמים עלולה להיות מסוכנת, במיוחד אלכוהול זול ובכמויות גדולות.
- ❖ אין שום הצדקה לפגיעה מינית או כפייה מינית מכל סוג בחסות האלכוהול.
- ❖ אם שתית ונפגעת מינית – זאת לא אשמתך! חשוב לקבל עזרה ממבוגר שסומכות/ים עליו.
- ❖ אחריות חברתית היא קריטית בערב שכזה – חשוב לפתוח עיניים ואזניים, לדאוג לחברות ולחברים שאיתך, להתערב אם נראה שיש בעיה ולפנות לעזרה בעת הצורך.

דגשים למחנכת:

- ♥ שיחה בכיתה בנושא התנהגות מינית אלימה שונה מנושאים אחרים. הנושא רגיש ומורכב, יכול להעלות קשיים רבים, תוקפנות, אשמה, בושה ורגישות בקרב התלמידים והתלמידות. יש לעסוק בו באופן אחראי וקשוב לצרכים שלהם.
- ♥ בני הנוער חשופים לאכזוהול וסמים וחלקם צורכים אותם באופן קבוע. שיח פתוח בנושא לא "יכניס להם רעיונות לראש" אלא יתן להם כלים להתמודד טוב יותר עם המציאות שבה הם נמצאים גם ככה.
- ♥ חשוב להיזהר משיפוטיות ומהטלת אשמה על נפגעות ונפגעים שנפגעו כשהיו שיכורות/ים. האשמים בפגיעה הם הפוגעים.
- ♥ חשוב להגיד בתחילת המפגש ובסיומו שהנושא יכול להיות מאוד מציף וקשה, ושאם מישהו/י מרגיש/ה צורך לדבר על זה עם מישהו מחוץ לביה"ס תמיד אפשר לפנות למרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית. לפעמים גם אם לא קרה לנו משהו, אלא "רק" היינו עדים לפגיעה, זה משפיע עלינו ויכול להיות קשה ומעיק – חשוב לדבר על זה. להזכיר שהפניה למרכזי הסיוע היא אנונימית, ושיש קו לנשים – 1202 וקו לגברים – 1203 (לכתוב על הלוח). להזכיר כמובן גם גורמים בתוך ביה"ס שאפשר לפנות אליהם, ולהדגיש שאם יש משהו שמעיק – חשוב לא להישאר עם זה לבד ולקבל תמיכה.

מהלך שיעור:

חלק ראשון: אלכוהול והסכמה חופשית (20 דקות).

לשאול: למה אנחנו צורכים אלכוהול או סמים?

תשובות אפשריות: זה עניין תרבותי (יין קידוש, מנהגים בארצות המוצא), כדי לשחרר עכבות, לחץ חברתי, "זה כייף", להתגבר על מבוכה.

* חשוב להעלות את עניין המבוכה ושחרור העכבות אם הוא לא עולה מהכיתה. הרבה פעמים אנחנו "מתחבאים" מאחורי האלכוהול כדי לעשות דברים שלא היינו מעזים או מעלים על דעתנו לעשות במצב אחר.

לשאול: איך האלכוהול משפיע על הגוף?

אפשר לתת לתמידים לענות ואז להסביר קצת בעצמנו: האלכוהול הוא סם שמשפיע על הגוף ועל המוח. חלק מההשפעות שלו הן זמן תגובה ארוך יותר, שחרור עכבות, ירידה בשליטה העצמית, השפעות פיזיות כגון כאב ראש, סחרחורת, בחילה, הקאות ועילפון. חשוב לציין שאלכוהול לא מחמם והוא עלול לגרום להתייבשות ואף להיפותרמיה. ההשפעות של הסם תלויות באיכות ובכמות שלו.

* חשוב להדגיש כי האלכוהול משפיע על כל אחת ואחד אחרת. כמות זהה יכולה להוביל לתגובות שונות אצל אנשים שונים.

לשאול: מהי הסכמה חופשית?

הסכמה חופשית היא הסכמה שנובעת מרצון הדדי, וניתנת באופן מפורש. זהו מצב שבו לא מופעל לחץ, מצב שבו אפשר להסכים אבל אפשר גם לסרב, בלי לחשוש שיקרה לך משהו רע. הסכמה חופשית מחייבת **מודעות** של שני הצדדים **ואחריות** של שני הצדדים.

לשאל: איך נזהה רצון והסכמה חופשית של הפרטנר/ית?

- לשאל - זו הדרך הכי טובה לדעת בביטחון האיך הפרטנר/ית מרגיש/ה.
 - לשים לב לשפת גוף: יש קשר עין? הצד השני פעיל/ה גם? המגע הוא הדדי?
 - לשים לב לקצב: ההתקדמות הדרגתית? יש אפשרות להפסיק אם משהו לא נעים? יש אפשרות להסכים או לסרב לפני המעשה?
 - שתיקה אינה הסכמה. אם לא קיבלת תשובה ברורה – פשוט לעצור .
- חשוב להדגיש לבני הנוער שזאת האחריות של כל אחד מהצדדים לודא שלפרטנר/ית נעים וטוב. חלק מהקטע זה להיות מוכנים לשמוע "לא" ולהיות מוכנים להפסיק אם נראה לנו שמהו לא בסדר. אסור להמשיך בכל מחיר, זה מתכון לפגיעה.
- כשמדובר באלכוהול והסכמה חופשית נשאל את עצמנו האם היינו סומכים על האדם שמולנו לנהוג / להסיע אותנו / לבצע כל פעולה אחרת שדורשת אחריות רבה. אם התשובה היא לא – אז עדיף להימנע ממגע מיני.
- חשוב להבהיר שהמשמעות של ביצוע מעשים מיניים במישהו שלא נמצע במצב שמאפשר הסכמה חופשית היא אונס. כלומר, אם נראה לי שהיא / הוא ממש שיכורים ואני ממשיך בכל זאת, אני עובר למרחב של פגיעה.

חלק שני: כוחה של חברה- העומדות והעומדים מהצד (25 דקות):

- ניתן לכיתה דוגמאות ולבקש מהתלמידים והתלמידות להרים 2 ידיים באוויר במידה והיו מתערבים, יד אחת במידה והיו מתלבטים ולא להרים ידיים במידה ולא היו מתערבים:
- יש כמה נערות מקובלות שתמיד צוחקות על נער מהשכבה, קוראות לו הומו, נותנות לו מכות על הישבן ובורחות וכד'.
 - שמעתי שקבוצת נערים עושים תחרות- מי מהם יצליח להתמזמז עם נערה שיש לה שם של אחת שנותנת (אם להתערב: מול מי- הנערים? הנערה?)
 - אני הולכת/ת ברחוב ורואה נער שמחזיק נערה בכוח. הנערה מנסה להשתחרר, קשה לי לדעת האם מדובר על משחק או על התנהגות אלימה.
 - מסיבת סילבסטר ואני רואה נערה מהשכבה שיכורה נכנסת לחדר עם 3 נערים.

נקודות לדיון:

מה מקשה עלינו להתערב? (קשה להתערב מול קבוצה/ אדם שחזקים ממני, קשה להתערב כאשר הסיטואציה עמומה, קשה להתערב כאשר זה לא התפקיד הרשמי שלי, חשש להתעמת).

איך אפשר להתמודד במידה וגילינו ש"סתם" התערבנו, ללא צורך? (להפוך את זה לצחוק, להתנצל ולהמשיך. בכל מקרה הניסיון לעזור והעמידה על שלנו תיתפס ככוח ותהיה מוערכת).

כיצד ניתן לדרג את ההתערבות? (להתחיל משאלה- הכל בסדר?, לעבור לאמירה לא תוקפנית- "עזבו את השטויות האלו", לעבור לאמירה מפורשת- "עזבו אותן/ה", להיעזר בגורם חיצוני).

מה יכול להקל עלינו להתערב? (להיעזר בחברים, להיעזר במבוגרים, לסמוך על הבטן שלנו).

נראה לכיתה את הסרטון: www.Who Are You.co.nz?

<https://www.youtube.com/watch?v=iUj2OHLAG3w>

נעזור בחלק האמצעי, לפני שרואים בסרטון את נקודות ההתערבות.

דיון:

- איפה היינו יכולים/ות לעזור את הקטע כדי שהסוף יראה אחרת?
- האם הייתם/ן מצפים ומצפות מעצמכם/ן להתערב? מדוע?
- מה הייתם/ן עושים/ות בפועל?
- מה היה צריך לקרות בשביל שהסיטואציה בסוף תהיה לגיטימית ונעימה לשני הצדדים?

נמשיך לראות את החלק האחרון של הסרטון Who Are You?

נקשר לחלק הראשון ונסביר שלכל תגובה או מעשה שלנו, קטנים ככל שיהיו, יש את הכוח לעשות שינוי משמעותי ולעזור לאנשים אחרים. לנו כפרטים וכחברה יש את הכוח ואת האחריות להציל. לפעמים גם להיות שם ולהקשיב, בלי שיפוטיות, כשצריך או לקחת חברה שיכורים הביתה זה הרבה. רוב הפעמים יש לנו את הכוח למנוע מדברים שעלולים לקרות להתרחש רק באמירת מילה אחת.

סיכום: למי אפשר לפנות?

חשוב להזכיר את קווי הסיוע – 1202 לנשים, 1203 לגברים, סיוע בצ'אט Kolmila - ואת הגורמים בבית הספר שמהווים כתובת לכל סוגיה, תחושה או לבטים שקשורים בנושא של פגיעה מינית.